

— Itt lesz az én kastélyom! Itt lesz a község háza és itt lesz az ártézi kut.

Mind a három még most is azon a helyen van.

Igy épült föl először papíron, azután valóságban a legcsinosabb magyar falu.

A sándorfalvi jegyző: *Molnár Dezső*, aki ezt a szép történetet elmesélte, bevezetett a csinos község háza még csinosabb dísztermébe és a falon lógó képeket mutogatta. Egy szép, öreg, fehérszakállas bácsinál sokáig időztünk.

— Ez volt az a mérnök, aki megcsinálta a falut.

Majd egy tervrajzra mutatott, a tervrajz a legszebb helyre volt akasztva.

— Ez Sándorfalva.

Megnéztem a papírra rajzolt falut. A három kéceruzás pont is meglátszott rajta. Az utcák nyilegyenesek. A házak egyformák és szimmetrikus elhelyezésűek.

A papírra rajzolt falu lakói is, mintha csak papíron lettek volna összeírva, olyan intelligensek. A társadalmi élet csodálatosan beilleszkedik a papíron megkonstruált falu elegáns keretei közé.

A kaszinó zajos és élénk. Az utcák kővezettek. Az üzletek csinosak.

Valóságos város ez a papírra rajzolt falu.

HÁROM HÁZAS NAGYKÖZSÉG.

A Pallavicini-uradalomban ilyen is van. A három házas nagyközség a birtok szíve: *Sövényháza*. *Sövényháza* Csongrádmegye legnagyobb területű nagyközsége és mégis mindössze három házból áll. Egyik a község háza, a másik az iskola, a harmadik az örgróf kastélya.

Hogy némi fogalmunk legyen arról, hogy milyen óriási területű ez a három házas nagyközség, szaladjunk végig egy térképen a határait.

Messze, messze Szegedtől a nemrég elpusztult Tömörkény, már tulajdonképpen *Sövényházába* nyulik bele. Pustaszer, Csanytelek, Mindszent, Vöröshegy, Algyő egész Szegedig mind *Sövényháza* határát metszik. Ez az óriási terület egyetlen község. A három házas nagyközség.

Természetes, hogy ez a három házas nagyközség nem úgy értendő, hogy több ház nincs is *Sövényházán*, hanem úgy, hogy a három ház bent fekszik *Sövényháza* közepén, körülötte mértőföldekre nincs ház, — azután elszórtan következnek apró-cseprő munkáslakások.

Az még természetesebb, hogy ezek az óriási távolságok groteszk közigazgatási bajokat szülnek. Én csak egyet tapasztaltam, de az fényesen belevilágít a *Sövényházi* groteszkériákba. Mikor Algyőn voltam, történt a következő eset:

Egy paraszta asszony jött a község házára és egyenesen a jegyzőnél jelentkezett.

— Tekintetes jegyző ur! A nővéremnek gyereke született tessék elanyakönyvelni.

— Hiszen a maga nővére nem algyői, hanem *Sövényházi*.

— Igen, de mikor vajudott, átjött szülni a szomszédba, mert nagyon sok baj lett volna a gyerekkel, ha *Sövényházán* született volna.

A jegyző elanyakönyvelte a gyermeket és elmesélte nekem, hogy Algyő és *Sövényháza* szomszédos községek. A község házatól számított öt ház még Algyő, — de azon túl már *Sövényháza*. Már most: ha a hetedik házból születik a gyerek az *Sövényházához* tartozik. Szóval *Sövényházán* kell bejelenteni a jegyzőnek. Ez pedig óriási munka. Vasut, hajó oda nem vezet, csak kocsin lehet a *Sövényházi* jegyzőhöz jutni. Kocsin pedig jó lovakkal hat-hét órát is igénybe vesz ez az út.

Az asszony, aki bejelentette a szülést, alig győzőt hálálkodni az algyői jegyzőnek:

— Mivel háláljam meg aranyos jegyző ur.

— Semmivel.

— Mennyi munkától, kellemtelenségtől mentett meg bennünket. Borzasztó is ez, kérem. Minden apró-cseprőségért egy egész

napja kárbavész a szegény *Sövényházi* embernek.

A paraszt asszonynak teljesen igaza volt. Nagyon furcsa a közigazgatás a három házas nagyközségben. Sőt a segédjegyző még egy sokkal cifrább esetet mesélt el.

— Egy ízben egy algyői parasztleány jelentkezett nálam, aki azt mondta, hogy ő már huszonhárom éves, meg akar nőülni és még nem volt sor alatt. Megnézem az anyakönyvet, hát nincs bevezetve. Gondolkoztam a dolog fölött. Végre rájöttem, hogy a parasztleány, algyői, — de *Sövényházához* tartozó házból született és az anyja elfelejtette *Sövényházán* bejelenteni.

Ilyen furcsa hely ez a három házas nagyközség.

UTVESZTŐBEN.

A Pallavicini-féle uradalom egy jórészét még a bennlakók is utvesztőnek hívják. Még az olyan emberek is, akik már három-négy éve az uradalomban laknak, kalauzt visznek magukkal, ha például a vöröshegyre akarnak menni.

Mikor Tömörkényt elpusztította az orkán, akkor jártam a Pallaviciniék utvesztőjében. Tömörkényen ültünk kocsira és Mindszentre akartunk menni. Tömörkény határát hamarosan elhagytuk.

— Csanyteleken vagyunk — szólt a kocsis. Három pere múlva én jegyeztem meg:

— Szép ez a Csanytelek.

— Nem Csanytelek ez — nevetett a kocsis.

— Nem-e?

— Nem bizony, ez *Sövényháza*.

— Akkor *Sövényháza* szép.

A kocsis alig haladt 25 métert és a kocsis mégis helyénvalónak találta megjegyezni:

— Ez már nem *Sövényháza*, hanem Kistelek.

Tíz pere múlva Pustaszerre, azután Vöröshegyre, majd Mindszentet érintettük.

Ilyenféle a Pallavicini-féle utvesztő.

Nemcsak ilyen nagy méreteiben, hanem magában a községekben is roppant nehéz az igazodás. A községekben a házak nincsenek tömegesen építve, hanem kilométernyi köztükben elszórtva. Azután van annyi falurész, hogy nehéz benne eligazodni.

Tömörkény jegyzője, az öreg *Kevitzky* bácsi jegyezte meg legszellemesebben, mikor kérdezték tőle, hogy miért nem intézte már el a lapolajait aktát.

— Nem káptalan az én fejem, hogy ezt a rengeteg falut ismerjem.

Pedig Tömörkénynek van vagy 800 lakosa.

A KISKIRÁLYOK AKARATA.

Ezen a nagy területen Pallaviciniék az urak, a kiskirályok. Természetes, hogy az ő akaratauk szent. Végig élveztem egyszer a legeklatánsabb példát. A szegvári kerület képviselőt választott. A kiskirályok felleptették az unokaöccsüket, *Pallavicini* György örgrófot. Óriási szótöbbséggel megválasztották.

Képviselőnek ilyen diadalmenetje Magyarországon még nem volt. Zászlóerdő, virághalom, kocsitábor. A lelkesedésnek se vége, se hossza.

Hogyne, mikor a főúr, még képviselőről is gondoskodik. Volt ugyan ellenfél is, de az csak úgy pro-forma vette fel a harcot. Tudta már jóelőre, hogy a kiskirályok akarata szentírás.

Ezen az óriási földterületen minden élő, Pallavicini alattvalója. Amit a kiskirályok akarnak, az valóra válik és az jól van téve.

Ez csak rövid csatangolás volt a kiskirályok birodalmában. Hetekig lehetne tanulmányozni és impressziókat gyűjteni ezen a nagy darab termékeny síkságon. A paraszti életet itt lehet legjobban tanulmányozni, mert itt minden őszinte és természetes. Nagyon szeretem ezt a csendes örökké munkás vidéket. Nyáron a kasza cseng, tavasszal folyik a munka, télen sem henyél a nép, kosarat fon, házi munkát végez.

Mindig mozgalmas az élet a Pallaviciniék

birodalmában, de sohasem volt színesebb és mozgalmasabb, mint most lesz kedden. Udvari vadászat lesz *Sövényházán*. *Ferenc Ferdinánd* trónörökös is vendége lesz az őz király legjobb barátjának *Pallavicini* Sándor örgrófnak. Az udvari vadászat a legimpozánsabb keretekben fog lefolyni, a *Délmagyar-szág* munkatársa *Novák* Sándor uradalmi kormányzó szívesége folytán szintén részt vesz az udvari vadászon és így a *Délmagyarország* olvasó közönsége részletes tudósítást fog kapni a mesészerű vadászatról.

A trónörökös Kisteleken száll ki udvari különvonatjából, ahol az örgróf vadásztársaságához csatlakozik. Kistelekről *Sövényháza* megy a társaság, hol a *Sövényházi* erdőkben már meg is kezdődik a hajtóvadászat. Körülbelül kétszáz hajtó segédkezik a főurak vadászjátékában.

Szabó Mihály.

VIDÁM KRÓNKA

(Ismerkedés.) Egy ismert szegedi aszfaltbetyárnak roppant megtetszett a korzó egyik szépe. Elhatározta, hogy valami módon megismerkedik vele, sajnos azonban, barátai közül senki se ismerte személyesen a főzésre kismélt áldozatot s a nő megközelíthetetlen volt. Végre egy este hosszas gondolkodás után rászánta magát az aszfaltbetyár, kit barátai röviden csak „Mister Rops, a gyorsfőző”-nek neveztek, hogy megszólítja a nőt. Elvégre legrosszabb esetben is csak egy pofont kap s a női kéztől eredő arculesapás úgy sem diffamáló. Merész lendülettel a nő mellett termett tehát s a legártatlanabb arcra üdvözölte:

— Kezeit csókolom! Jaj de rég nem láttam! Hogy van, hogy van?

A nő meglepetten nézett *Mister Ropsra* s csodálkozva mondotta:

— De kérem, én nem ismerem önt!

— Erőltesse csak meg egy kicsit a fejcskáját. Hisz mi már régi jó ismerősök vagyunk — vágott közbe a merész ifjú.

— Igazán nem emlékszem, de ha lenne szíves...

— Óh kérem, nagyon szívesen. Mi tavaly egyszer együtt vártunk a villamosra a *Dugonics-tér* sarkán.

*

(Mikor iszik, mikor nem iszik.) Van a színháznak egy ügyes segédszínésze, kinek csak egy hibája van: nagyon szeret inni. A világ abszolút legszolibabb embere, *Ferenczi* mester, nemrég elhatározta, hogy szívére beszél a hámozott szőlő kedvelőjének.

— Nézze fiam — szólította meg a próbán — maga már megint spicces. Miért iszik maga folyton?

— Én? Mit képzel *Ferenczi* ur? Szó sincs róla, hogy én folyton innék. Csak két esetben szoktam egy kis bort lehörpinteni. Ha sült húst eszem ebédre...

Itt elhallgatott a jámbor kórlista. *Ferenczi* azonban kíváncsi volt a „másik” esetre is s ezért megkérdezte:

— Na és? Mi a másik eset?

— A másik eset? Hát kérem, az első esetben kívül csak akkor iszom bort, ha — nem eszem sült húst ebédre!

*

(A jó étvágy.) Az állami díjnokok most folytonosan tanácskoznak, természetesen a drágasági pótlékról, a napidíj felemeléséről s hasonló szép témákról. Az egyik összezejövetlen keserűen jegyezte meg egy elkeseredett díjnok:

— Nem hihet az ember manapság már senkinek! Mindent csak megígérnek, de semmit sem tesznek meg. Ez a világ csak a nagy uraknak teremődött, még a közmondásokat is a nagyurak találták fel s azok sem mondanak igazat.

— Ugyan kérem, hogy mondhat ilyet — szólt közbe egy „kolléga ur”. — Már melyik